

Meditând asupra integrării textului literar/nonliterar în cunoașterea biodiversității din practica educațională avem convingerea că textul este o resursă didactică, ce poate fi utilizată și la celelalte discipline școlare din aria curriculară Matematică și Științe. Credem că formarea atitudinii vitaliste a elevilor față de lectură este efortul comun al tuturor cadrelor didactice și aderăm la ideea că, explorând eficient textul literar/nonliterar asigurăm relevanța informației. Totodată, textul poate servi relaționarea dintre cadrele didactice prin abordarea integrată a învățării, plasând elevul în lumea cunoașterii și formării competențelor.

Bibliografie

1. Cartaleanu, T., Cosovanu, O., Goraș-Postică, V., Lîsenco, S., Sclifos, L. Formare de competențe prin strategii didactice interactive. Centrul Educațional PRO DIDACTICA, Chișinău 2008.
2. Curriculum național la Biologie, clasele VI-IX. Chișinău : Lyceum, 2020.
3. Elemente transdisciplinare în predare. Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice în învățământul preuniversitar; Știința, 2007.
4. Ghid de descrieri poetice, Editura EPIGRAF; 2008.

CZU:37.013.2:39

DETERMINANTE PEDAGOGICE ALE EDUCATIEI CONTEMPORANE ÎN SPIRITUL CULTURII POPULARE

BUZENCO Aurica,

doctor în științe ale educației, UST

Rezumat. *Conținutul articolului dezvoltă un sistem de direcții pedagogice ale educației contemporane din perspectiva culturii populare, prezintă argumente elocvente cu referire la importanța valorificării explicite a etnopedagogiei în acord cu schimbarea continuă a paradigmatelor educației, rezultată din evoluția cadrului epistemologic al pedagogiei și elucidează determinantele pedagogice ale educației populare.*

Cuvinte-cheie: *etnopedagogia, cultura populară, educația populară, orientări axiologice, educația permanentă.*

Abstract. *The article develops a system of pedagogical directions of contemporary education from the perspective of popular culture, also presents eloquent arguments about the importance of explicit use of Ethnopedagogy by the continuous change of educational paradigms, resulting from the evolution of the epistemological framework of pedagogy and define the pedagogical determinants of popular education.*

Keywords: *ethnopedagogy, popular culture, popular education, axiological education, continuous education.*

Educația este pregătirea pentru însăși viața (Jhon Dewey)

În istoria științe există perpetuu momente de îmbătrânire, criză „de vîrstă” urmată de travalii de reîntinerire a paradigmei sale. Educația are, din acest punct de vedere, caracteristica unei dinamici superioare, întrucât ține de viața individului, de formarea personalității acestuia. Transformările rapide și suplimentare ale educației contemporane necesită renovarea continuă a bazei conceptuale și metodologice, a finalităților proiectate în acord cu existența [2, p. 3].

În ultimele decenii schimbările spectaculoase ale societății au devenit subiecte de dezbateri, analize și pronosticări. Pe fondalul globalizării se identifică o veritabilă/explozie/a tehnologiilor, informațiilor, valorilor, alternativelor etc. De fapt această stare de lucruri se caracterizează ca una postmodernă. În acest sens, educația, ca factor determinant al dezvoltării societății, nu face excepție. Postmodernismul în educație se asociază cu tendințele actuale caracteristice dezvoltării sistemului, dar și cu multe deschideri prospective:

- valorificarea paradigmei umaniste a educației, care se orientează spre dezvoltarea maximă a eu-lui propriu, a personalității, a experiențelor proprii;
- constituirea unei societăți a cunoașterii;
- construirea unor noi relații socioumaniste bazate pe armonia cu natura, cooperarea și negocierea, egalizarea șanselor, valorificarea tuturor resurselor etc.

Educația contemporană se axează pe interconexiunea paradigmelor psihocentristă și sociocentristă, având ca prioritate finalitățile educației proiectate conform cerințelor psihologice, pedagogice, dar și ale societății față de educație [10, p.5].

Finalitățile educației - ca unități dinamice dintre ideal, scop și obiective/competențe-sunt rezultatul unor opțiuni mereu în schimbare, și ca atare ele nu pot fi prescrise odată și pentru totdeauna. Acestea trebuie să permită deschidere față de valori variate, înnoite, care să dinamizeze atât individual cât și societatea. Conceptul pedagogic de finalitate a educației determină orientările axiologice în plan subiectiv, la nivel de sistem (prin ideal și scop) profil de personalitate și competențe transversale și de proces (prin obiective/competențe specifice) pentru realizarea funcției de bază: de formare-dezvoltare a personalității ce are un caracter obiectiv [7].

Educația este cultura caracterului, ceea ce îi distinge pe oameni. Educația este o artă care face să treacă conștientul în subconștient, este un fapt al școlii și al unei virtuți pe care o porți cu tine.

Din aceste rațiuni „*a educa*” înseamnă a utiliza diverse forme de învățare împreună, educații imitând diferite comportamente. Scopul educației este dezvoltarea aptitudinilor, îmbogățirea cunoștințelor, familiarizarea cu noi direcții. Educația, trebuie să deschidă toate direcțiile existenței, să ușureze formele de dezvoltare a personalității, avînd menirea de a asigura continuitatea în timp și spațiu a generațiilor, pentru că în timp își trage ceva din experiența acumulată de generațiile trecute, se desfășoară în prezent și formează personalitatea într-o perspectivă a viitorului, și în

spațiu, prin faptul că se desfășoară într-un spațiu educațional concret, care, de regulă, este și mediul de existență a unei comunități etnice [4].

În acest context, putem afirma cu certitudine importanța practicilor populare, care constituie un tezaur necesar de valori educaționale, acestea reprezentând esența pedagogiei populare, parte componentă a culturii spirituale a poporului, fiind baza pedagogiei științifice, ce interacționează și se completează reciproc. Ideile culturii populare întruchipate în aforisme sunt orientate spre formarea calităților general-umane. În pedagogia populară se întruchipează caracterul poporului, concepția lui despre bine și frumos, munca, aspirațiile lui umaniste, iar folclorul arată cum se răsfrâng în sufletul poporului diferite momente ale vieții, cum simte și gândește acesta. Fără a se constitui în mod sistematic, cultura populară ne oferă informații prețioase despre viață și concepția despre lume și viața poporului nostru, despre problemele educației și instruirii, despre familie, părinți și copii, prietenie și dragoste, reflectând o bogată practică și preocupare pentru creșterea copiilor [11].

Regulile de educație, care se moștenesc din generație în generație și care, privite din perspectiva unui timp îndelungat, ne apar ca un tot întreg în sistemul de viață a unui popor și a unei epoci. Aceasta este propriu-zis pedagogia poporului, a întregului popor, la orice popor. Pe câtă vreme aceasta asigură creșterea unei minorități (privelegiate), pedagogia tradițională păstrează condițiile existenței omenești. Oricât de vagă și de rudimentară ar părea ea omului de știință modernă, cultura populară î-și are totuși un sistem de principii și o evoluție [3].

Înțelepciunea pedagogică populară stă la baza multor sisteme de educație. În ceea ce privește pe noi, românii, cel mai mult ne poate ajuta folclorul și folcloristica, iar în cadrul folclorului, latura paremiologică, proverbele și zicătorile, și alături de ele, făcând oarecum parte din familie, ghicitorile și jocurile pentru copii [Ibidem, p. 65].

Modelele de creație populară semnifică un anumit tip de învățământ formativ care nu neagă sau nu exclude nevoia și rolul informației, ci și-o asumă.

Din perspectivă, etnopedagogia se motivează faptul că:

- identitatea națională a omului, conform opiniei lui Vl. Pîslaru, ș. a. o precede pe cea universală.

Copilul dobândește mai întâi conștiința apartenenței la familie, la grup, la comunitatea locală și, prin aceasta, la națiune, și, mai apoi, pe cea a apartenenței la umanitate;

- tradițiile populare, în general, în mod deosebit cea de natură pedagogică, au valențe formative și acționează spontan, dar care pot oferi conținutul orientărilor axiologice la copiii preșcolari și, în foarte mare măsură, pot fi sursa de inspirație pentru educatori privind metodele de educație axiologică, de unde decurg [11].

Ființa umană, unica ființă dotată cu capacitatea de „a avansa din natură în cultură” deci, de a-și forma și dezvolta continuu conștiința, fiind predestinată să fie concomitent ființă a naturii și

ființă metafizică (a credinței-gândirii-creației). Socialul determină, mai mult sau mai puțin, calitatea educației într-o anumită epocă, dar nu socialul o face permanentă. Educația permanentă nu este o simplă continuare a educației tradiționale, ci reprezintă o serie de noi abordări ale unor elemente esențiale pentru existența fiecăruia, începând prin însăși sensul acestei existențe, care a apărut și s-a impus ca un răspuns la solicitările vieții contemporane, ca singura soluție pentru adaptarea fiecăruia la epoca noastră și permite să se descopere o multitudine de situații fundamentale, în care indivizii apar într-o nouă impostază și aduce soluții inedite unor probleme cruciale ale destinului indivizilor și societăților. Viziunea educației permanente s-a constituit sub impactul unor fenomene sociale, globale, legate de accelerarea dezvoltării societății.

Educația permanentă este educația fiecăruia pe tot parcursul vieții; este principiul fundamental al educației, conform căruia ființa umană este supusă influenței educației încă de la naștere, prin mediul social în care se dezvoltă și se formează în ontogeneza. Este considerate un instrument care îl pregătește pe om să ducă la bun sfârșit sarcinile și responsabilitățile pe care viața le impune. Ca strategie, vizează structurile necesare pentru ca omul să se dezvolte pe tot parcursul vieții prin intermediul multiplelor forme de auto-intruire [12].

La desfășurarea cultului national complex, trebuie luate în considerare: continuitatea, educația timpurie, plenitudinea ciclului pedagogic, finisarea fiecărei etape, abordarea în complex, influența ambiantă, asociativitatea, individualizarea, diferențierea, experiența, ingeniozitatea pedagogilor populari, paradoxul ideilor pedagogice, fermitatea în luarea deciziilor, improvizarea în acțiuni, umanismul relațiilor și corelațiilor în atitudinea față de individ ca rezultat al educației. Caracterul firesc al educației populare este una din particularitățile fundamentale ale pedagogiei populare [13, p. 238].

Principiile educației permanente ar trebui să facă posibilă articularea educației adulților cu educația copiilor, într-un sistem coerent și coordonat. Sistemele educaționale sunt modele care se bazează pe ideile pedagogiei populare și se practică activ în procesul educativ, rădăcinile etnopedagogice ale culturii lor demonstrând lumii eficacitatea lor [6].

În acest context, cultura populară contribuie prin:

- cunoașterea experienței educative a poporului ce permite aplicarea procesului pedagogic din punct de vedere istorico-social;
- cultura pedagogiei tradiționale, care dispune de un sistem destul de variat, întrunind diverse funcții, factori, metode și forme ale educației;
- procesul integrator de formare a personalității;
- însușirea culturii și formarea creativității [8].

Subliniind continuitatea caracterului global și integrator al educației complete, familia e considerată ca o etapă fundamentală a educației permanente, în care se pun bazele și se asigură

deschiderile necesare pregătirii ulterioare. Toate studiile și experiențele întreprinse la nivel mondial demontrează că ceea ce nu se înlăptuiește cu temeinicie în perioada formării inițiale nu se va putea realiza decât foarte greu și cu mari cheltuieli mai târziu [5, p.72]. Familia ca valoare a unui continuum axiologic promovează binele moral, sănătatea, adevărul, credința, frumosul, sacrul, onestitatea, valorile naționale, definit ca tezaur al valorilor naționale [8].

De menționat faptul, ca mediul educațional al individului, nu trebuie considerat ca ceva univoc, deoarece acesta începe acolo, unde are loc întâlnirea educatului cu educabilul, unde aceștia împreună proiectează și construiesc activități. Un atare mediu poate fi examinat ca obiect și ca resursă a activității comune. În calitate de mediu educațional în mod special se manifestă comunitatea adultului cu copilul, prin care se poate examina ce se întâmplă cu omul în procesul său de dezvoltare și instruire a normelor și modelelor comportamentale. În acest sens evidențiem doi indici de bază ai mediului educațional: densitatea (potențialul de resurse) și structurarea (capacitatea de organizare). Instituțiile de învățământ sunt o parte a mediului educațional, tinzând să se dezvolte prin colaborare și modele de interacțiune optimă [1, p. 34-36].

În dependență de punctele de examinare ținem să evidențiem funcțiile mediului educațional ca:

- o totalitate a posibilităților pentru educarea pentru dezvoltarea capacităților și potențialelor de personalitate,
- ca mijloc de instruire și dezvoltare, când mediul educațional nu este numai dinspre pedagog, dar și dinspre individ.
- ca obiect de proiectare și modelare.
- ca obiect al expertizei psihopedagogice și monitorizare, necesitatea cărora este dictată de dinamica permanentă a mediului educațional și a celui etnic [13].

Educația permanentă contemporană reprezintă un principiu filosofic care presupune că cultura populară este un continuum existențial ce poate avea la bază un sistem complex de mijloace, care trebuie să răspundă nevoilor și aspirațiilor de ordin educațional și cultural al fiecărui individ [9].

Dezideratele culturii populare ca determinante pedagogice ale educației contemporane au condus la concluziile privind:

- funcțiile de adaptare și inovare ale individului și ale societății sunt realizate prin educația permanentă, pornind la educația populară;
- educația permanentă exercită o funcție corectivă, remediază dificultățile educației actuale prin schimbare;

- educația populară reprezintă cel mai simplu mod de educație și influențează personalitatea de la cea mai fragedă vârstă, neavând limite de vârste, iar educația permanentă este un principiu organizatoric pentru toată educația;
- identitatea etnică reprezintă o parte din identitatea socială și, îndeosebi trebuie înțeleasă ca o reprezentare a omului despre sine ca membru al grupului etnic, determinată de semnificația emotivă și axiologică a individului;
- etnocultura este totalitatea fenomenelor elaborate de ethosul dat și obiectele vieții materiale și spirituale, fiind specificul lui, care î-și găsește reflectare în limbă, deosebind un ethos de altul. De remarcat, că etnogeneza (originea poporului) este în sine baza genezei (nașterii) culturii lui;
- folclorul, prin diversitatea creațiilor, tradițiilor de familie, oferă un larg diapazon de calități și trăsături pozitive, formând orientări axiologice, care apoi se consolidează în capacități, convingeri, atitudini ce țin de cultura națională.
- tradiția se consideră drept ceea ce se transmite de la o generație la alta prin diferite forme și conținuturi cuprinse în folclor, sfaturi, norme, cerințe etc. Educația axiologică din perspectiva etnopedagogică se constituie din povesti populare, proverbe, zicători, jocuri, tradiții de familie, limba vorbită, atmosfera afectiva din familie, natura relațiilor interpersonale, bucătăria națională, portul popular, religia confesată, patriotismul. atitudinea față de alte etnii, percepția naturii, viața economică și experiențe populare;
- tradițiile de familie nu pot fi despărțite de viața extrafamilială, de viața comunității [14].

În finalul discursului științific **concluzionăm**, că anume cultura populară promovează cunoașterea experienței de educație a poporului, ceea ce permite valorificarea culturii pedagogice contemporane, valorizând funcții, factori, metode și forme ale educației populare, deoarece eficiența ideilor pedagogice populare îndeamnă la activități creatoare în procesul educațional contemporan.

Bibliografie

1. Avram, I. Privire etnologică asupra educației copiilor preșcolari. În: Revista Învățământ Primar nr. 4. București, 2003, 34-36 p.
2. Bucun, N. Ghidul educatorului. Educație Timpurie Individualizată. Chișinău 1999, 189 p.
3. Buzenco, A. Etnopedagogia familiei. în: Revista Științe ale educației. nr.1, Ch.: UST, 2012, 63-69 p.
4. Buzenco, A. Monografie. *Orientări axiologice ale preșcolarilor din perspectiva etnopedagogiei familiei*. Chișinău, 2017, 158p.
5. Buzenco, A., Lutenco, L. Valori etnopedagogice ca modele de formare a culturii populare la elevi. În: Arta și educația artistică. Revistă de cultură, știință și practică educațională, Bălți, 2009, 6975p.

6. Constantinescu, O., Stoian, I. Din datina Basarabiei. Chișinău: Monitorul oficial, 1936, 50 p.
7. Cucuș C. Pedagogie. Ediția a II-a. Iași: Polirom, 2006.
8. Cuznețov, L. Filosofia practică a familiei. Chișinău 2013.
9. Dave, R. H., coord. Fundamentele educației permanente. București: EDP, 1991, 318 p.
10. Guțu, V. *Curriculum educațional. Cercetare. Dezvoltare. Optimizare*. Chișinău. 2014, 229 p
11. Pâslaru, Vl. Abordarea epistemică a educației axiologice. În: *Perspectiva axiologică asupra educației în schimbare*. Ch.: Print Caro, 2011, 6-22 p.
12. Silistraru, N. Aspecte filozofice în pedagogia populară. Filozofia educației-imperative, căutări, orientări. În: *Simpozionul internațional*, ed. a 5-a, Ch.: UPS „I. Creangă”, 1997, 7883 p.
13. Silistraru, N. *Etnopedagogie (curs)*, Ch., Centrul Editorial al USM, 2003, 267 p.
14. Silistrau, N., Buzenco, A. *Cultura populară - model de educație și consiliere a părinților*. În: „Arta și educația artistică”, Bălți, 2013, 31-38 p.

CZU:371.21:373.5

REPERE ALE MANAGEMENTULUI CALITĂȚII ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR

CEBANU Lilia, doctor în pedagogie,
lector universitar, *Universitatea de Stat din Tiraspol*,
cercetător științific coordonator, *Institutul de Științe ale Educației*, Chișinău.

Rezumat. *Prezentul articol reflectă aspectul managementului calității în instituțiile de învățământ preuniversitar. Sunt redată și abordate conceptele de calitate, cultura calității, asigurarea calității și evidențiate avantajele calității, obstacolele în calea “stăpânirii” calității la nivel de organizație. Caracteristicile comune calității și tintele culturii calității scot în evidență un șir de acțiuni ce trebuie luate în considerare de către managerul instituției de învățământ și echipa sa pe care o conduce pentru asigurarea unui mediu favorabil și de calitate având la bază diverse elemente definitorii din cadrul metodei celor 5 S.*

Cuvinte-cheie: *management, managementul calității, instituție, cultura calității, asigurarea calității.*

Abstract. *This article reflects the aspect of quality management in undergraduate education institutions. The concepts of quality, quality culture, quality assurance are presented. The advantages of quality, obstacles to “mastering” quality at the organizational level are highlighted. The common characteristics of quality and the goals of quality culture highlight a series of actions that must be considered by the manager of the educational institution and his team to ensure a favorable and quality environment based on various defining elements of the 5 S method.*

Keywords: *management, quality management, institution, quality culture, quality assurance.*